צו: הזורק פרק אחד עשר שבת

הוצאה גופה היכא בתיבא. ותע"ג שהיתה במשכן כדאמר [1]הס הוריד קרשים מעגלה כו' מכל מקום אי לאו דכתיב לא הוה מחייבי עלה לפי שמלאכה גרועה היא כדפי' לעיל (דף ב.): **וממאי** דבשבת קאי. ר"מ ל"ג כל זה עד אשכחן הוצאה דהא אפילו בחול קאי נפקא ליה שפיר דהוצאה מלאכה הוא דהא דחמנא קרייה מלאכה כדכתיב ואיש אשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש וכתיב ויכלא העם מהביא אלמא קרי להוצאה מלאכה וכן דרש בהדיא בירושלמי:

הכנסה מגלן סברא הוא בו'. ותו"ת מה צריך להאי סברא כיון דהווה במשכן כדאמר [1]הס העלו קרשים לעגלה כו' דהא בסמוך משמע גבי זריקה דאם היתה במשכן הוה אמי ליה שפיר וי"ל דבזריקה נמי איכא סברא מה לי ע"י הוצאה מה לי ע"י זריקה דאי לאו סברא לא הוה מחסינן לה תולדה דהוצאה ואי לא הוה אפוקי ומה לי עיולי מיהו הוצאה אב הכנסה תולדה ומכדי אהא מיחייב ואהא מיחייב אמאי קרי לה האי אב ואמאי קרי לה האי תולדה [2]נפקא מינה דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי ואי עביד אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא [3]ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרו לה אב ואמאי קרו לה תולדה הך דהואי במשכן חשיבא קרי לה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא לא קרי לה אב אי נמי הך דכתיבא קרי אב והאי דלא כתיבא קרי תולדה והא דתנן [3]הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והזורק בארץ ד' אמות חייב זרק ד' אמות ברה"ר מגלן דמיחייב אמר ר' יאשיה שכן אורגי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה אורגין מחטין למה להו אלא שכן תופרי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי במחטין דילמא בתוך ארבע הוו יתבי אלא אמר רב חסדא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר בירעה והלא אוגדו בידו בניסכא בתרא והא במקום פטור קאזלא אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר [4]לשואליהן ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי בחפת ודילמא שלחופי הוו משלחפי ותו מי שאילי מהדדי והתניא [5]לודא [6]איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ממלאכתו הוא עושה ואינו עושה ממלאכת חבירו ותו מעביר ד' אמות ברה"ר מגלן דמחייב אלא כל ד' אמות ברה"ר גמרא גמירי לה: אמר רב יהודה אמר שמואל מקישש מעביר ארבע אמות ברה"ר הוה במתניתא תנא תולש הוה רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה למאי נפקא מינה לכדרב [7]דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי ר' חייא וכתוב ביה איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת [8](ואם עשאן כולם בהעלם אחת) ואינו חייב אלא אחת אחת ותו לא והתנן [9]אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מניינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם א' חייב על כל אחת ואחת אימא אינו חייב על אחת מהם רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב ומתני' פשיטא ליה דתולש חייב ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב מ"ם הא מיהת לא מספקא ומ"ם הא מיהת לא מספקא: ת"ר מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר [5]ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר [10]אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק ואלא נהרג עליה ולא פירש מיהו היא והשתא לרב יהודה אין זו העברה שהרי נהרג מקושש עליה ולמתניתא אין תולש בכותו אין ואלא

גמ' מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא [1]הוצאה [2]גופה היכא כתיבא א"ר יוחנן דאמר קרא [3]ויצו משה ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לויה ומחנה לויה רה"ר הוא וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דידכו לרה"ר וממאי דבשבת קאי דילמא בחול קאי ומשום דשלימא לה [4] מלאכה כדכתיב [2]והמלאכה היתה דים וגו' גמר העברה העברה מיוה"כ כתיב הכא ויעבירו קול במחנה וכתיב התם [3]והעברת שופר תרועה מה להלן ביום אסור אף כאן ביום אסור אשכחן הוצאה הכנסה מנלן סברא היא מכדי מרשות לרשות הוא מה לי אפוקי ומה לי עיולי מיהו הוצאה אב הכנסה תולדה ומכדי אהא מיחייב ואהא מיחייב אמאי קרי לה האי אב ואמאי קרי לה האי תולדה [2]נפקא מינה דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתי ואי עביד אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא [3]ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרו לה אב ואמאי קרו לה תולדה הך דהואי במשכן חשיבא קרי לה אב הך דלא הואי במשכן חשיבא לא קרי לה אב אי נמי הך דכתיבא קרי אב והאי דלא כתיבא קרי תולדה והא דתנן [3]הזורק ד' אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר למטה מי' טפחים כזורק בארץ והזורק בארץ ד' אמות חייב זרק ד' אמות ברה"ר מגלן דמיחייב אמר ר' יאשיה שכן אורגי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה אורגין מחטין למה להו אלא שכן תופרי יריעות זורקין מחטיהן זה לזה ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי במחטין דילמא בתוך ארבע הוו יתבי אלא אמר רב חסדא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר בירעה והלא אוגדו בידו בניסכא בתרא והא במקום פטור קאזלא אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר [4]לשואליהן ודילמא גבי הדדי הוו יתבי מטו הדדי בחפת ודילמא שלחופי הוו משלחפי ותו מי שאילי מהדדי והתניא [5]לודא [6]איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ממלאכתו הוא עושה ואינו עושה ממלאכת חבירו ותו מעביר ד' אמות ברה"ר מגלן דמחייב אלא כל ד' אמות ברה"ר גמרא גמירי לה: אמר רב יהודה אמר שמואל מקישש מעביר ארבע אמות ברה"ר הוה במתניתא תנא תולש הוה רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה למאי נפקא מינה לכדרב [7]דאמר רב מצאתי מגלת סתרים בי ר' חייא וכתוב ביה איסי בן יהודה אומר אבות מלאכות ארבעים חסר אחת [8](ואם עשאן כולם בהעלם אחת) ואינו חייב אלא אחת אחת ותו לא והתנן [9]אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מניינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם א' חייב על כל אחת ואחת אימא אינו חייב על אחת מהם רב יהודה פשיטא ליה דהמעביר חייב ומתני' פשיטא ליה דתולש חייב ורב אחא בר יעקב פשיטא ליה דמעמר חייב מ"ם הא מיהת לא מספקא ומ"ם הא מיהת לא מספקא: ת"ר מקושש זה צלפחד וכן הוא אומר [5]ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו' ולהלן הוא אומר [10]אבינו מת במדבר מה להלן צלפחד אף כאן צלפחד דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה בן בתירא עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואם לאו אתה מוציא לעז על אותו צדיק ואלא נהרג עליה ולא פירש מיהו היא והשתא לרב יהודה אין זו העברה שהרי נהרג מקושש עליה ולמתניתא אין תולש בכותו אין ואלא

גמ' מכדי זריקה תולדה דהוצאה. על כרחך תולדה היא דלא נמנית מלאכות ומתולדה דהוצאה היא שאין לך לתמה תולדת אב אחר דמעין הוצאה היא האמורה בתבות מלאכות: **מתנה לויה ר"ה היא.** שהיו הכל מצויין אצל משה רבינו: **מרה"י דידכו.** מתחלתכם: **דשלימא ליה עבידתיה.** שהיה הנדבה כדי להשלים: **סברא היא.** להיות הכנסה תולדת הוצאה שהיא מעין הוצאה כשאר תולדות שהיא מעין מלאכות: **מכדי אהאי מיחייב ואהאי מיחייב.** דתתן (לעיל פ"א ב.) פשט העני ידו לפנים: **נפקא מינה.** דכל אבות מלאכות: **שתי אבות.** דלא דמיין ושתי תולדות דשתי אבות: **ולר"א כו'.** דמסכת כריתות כפרק אמרו לו: **והא דתנן.** בפירקין: **בכותל.** כדמוקי להא בדבילה שמינה ונדבקת: **כזורק באויר.** ופטור דלא נח ברשות הרבים דאין רה"ר למעלה מעשרה וברה"י נמי לא נח שאינו מקום מסויים שיהא רחבו ד' שהרי לא נח ברשם הכותל אלא בפנינו: **כזורק בארץ.** דאויר רה"ר הוא וחייב וכיון דאויר רה"ר הוא ונח בכל דהו מיחייב ורשותא לגפשיה לא הוי לא כרמלית ולא מקום פטור הואיל ובפנינו נח ולא נח ברשאי שיהא מקום מסויים: **תופרי יריעות.** מעשה רוקם: **גבי הדדי.** נתון אמה אחת ואין לריכין לזריק אלא להוסיט: **מטו אהדדי במחטין.** כשמותחין את המוט מכין זה את זה במחט: **בוכיאר.** כלי שקנה של ערב נתון בו שזורקין בין שני דופני היריעה: **והלא אגדו בידו.** מוט של ערב הוא אומן והקנה נכנס במוט ואינו נשמט ממנו: **בניסכא בתרא.** במוט האחרון של קנה שהקנה נשמט מהמוט והבוכיאר נופל: **ניסכא.** זריקה אחרונה של מוט. לשון המיסך: **והא במקום פטור אזלא.** בין דופני היריעה ואין זה רשות הרבים אלא מקום פטור דאין רחב ד': **לשואליהן.** אורגי יריעה אחת אין לו לזה שנים: ס"ג **ודילמא שואליהן גביהן הוו יתבין: מטו אהדדי בחפת.** אי גבייהו הוו יתבי מגיעין ידו של זה בשל זה בשפת היריעה כשמותחין מוט הערב: **בחפת.** כמו חפת תלוקו (יומא ד' עז.): **שלחופי הוו משלחפי.** לעולם גבי הדדי הוו יתבי אלא שאין מכוונים אלא זה נמשך לפנים וזה לאחור: **ואין עושה ממלאכת חבירו.** שכולם מוכנים בכלי אומנותם ולא הולרכו ליאשלו: **מעביר ד' אמות הוה.** לא תלמן ולא עיימרן אלא העבירן ד' אמות לכך הרה: **מעמר.** תלושין ומפוזרין היו ועמרן כדאמרן (לעיל ד' עג.): **אי מאן דכניף מלחא חייב משום מעמר: מגילת סתרים.** שהסתירוה לפי שאין כותבין הלכות: **ואינו חייב אלא אחת.** על כרחך לענין שוגג קאמר ולחטאת דבמזיד תרי קטלי לא מקטלי ולהכי פריך והא אמן תנן כו': **ואינו חייב על אחת מכן.** מיתה. יש בהן אחת שאינו אחורי זה כדגרסינן בפרק המוכר פירות לחבירו בענין כרובין בגם היו עומדין. ואתקיף רב אשי ודילמא שלחופי הוו משלחפי, או שמא באלכסון או זה יריעתו מתוחה לצפון וזה לדרום, ובהיות כן יתכן להיות קרובין זה לזה. ועיד וכי שואלין היו זה מזה, ותתני לודא איש איש ממלאכתו אשר המה עושים ממלאכתו היה עושה ולא היה עושה ממלאכת חבירו. יעמדו הקושאות הללו בלא פירוק, ואקשי תוב אדבעית זורק מכלל דמעביר ד' אמות ברה"ר חייב, אלא מעביר גמרא גמירי לה, זורק נמי גמרא גמירי לה. מגלת סתרים שהיה כתוב בה אבות מלאכות מ' חסר אחת ואם עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב על אחת מהן, כלומר אינו חייב אלא ל"ח חטאות, שיש אחת בהן שהוא פטור עליה ונמצא ספק במכלל, ואמר שמואל מקושש מעביר ד' אמות ברה"ר הוה, פי' כיון שמקל נתברר כי המעביר ד' אמות ברשות (הרבים) אינו מן הספיקות אלא ודאי חייב, במתניתא תנא תולש היה הוא הקצר, רב אחא אמר מעמר היה, כל אחד מאלו אומרים זו היא הברורה בלא ספק, ור' עקיבא שאמר מקושש זה צלפחד, נתחו דבריו.

עין משפט נר מצוה

ד א מי' פ"ב מהלכות שבת הלכה ח סמג לאוין סה: ה ב מי' פ"ז שם הל' ז:

מוסף רש"י

ולר"א דמחייב אתולדה במקום אב. דלא עביד אב ותולדה דידיה מחיי מרתי מלאכות (כ"ה ב.). הזורק ארבע אמות. כרה"ר ומדקא כמהל כגון דגילה שמנה (לעיל ב.). בזורק באויר. (שם). בזורק בארץ. (שם). מגילת סתרים. (שי' לעיל ל.). ואינו חייב אלא אחת. (שם). מנינא למה לי. לימה אבות מלאכות הוצע ראמרים כי אמר לי לאמשמעון מנינא הא מי לבו ולאל (שם). (רש"י לעיל פט ושם). חייב על כל אחת ואחת. לא לחוינעו סכום אחמלאות שאדם חייב בחטאתי שבת כהעלם אחד, ולאמשמעון מ' חסר אחת הן ותו לא, שאפילו עשה מלאכותיהן עמהן אינו מביא על אחת אלא חטאת אחת דעשאה עם אבינ דסיל' בעשה ותחזר ועשה, דאילו חדא עבירה היא (לעיל ל.). וכה לחוינעו שאם נתעלמו כל הלכות שבת ממנו כמה חטאות חייב (לעיל שם). ומשמע בעלמא לאמשמעון לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת (לעיל שם). אינו חייב על אחת מהן. אחת יש בהן שאינו חייב עליה מיתה ולא פירש אחי היא (לעיל ל.).

רב נסים גאון

פרק אחד עשר הזורק ולר' אליעזר דמחייב על תולדה במקום אב. קול (מאמר) ר' אליעזר במסכת כריתות (דף מז) וכבר פירשנו בדבריו בפרק כלל גדול. ועיקרן בתורת כהנים בפרשת כהן משיח בסדר ויקרא.

רבינו חננאל

אמרינן זריקה תולדה דהוצאה היא. והוצאה נופה מיתי לה ר' יוחנן דהא מלאכה מיהא ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר וגו'. משה הוה יתיב (ב)מחנה לויה. מחנה לויה הה"ר הוא וקאמר להו משה לישראל לא תפיקו מבתיכון דהוא הה"ר ותיתו לרה"ר. והאי דגרסינן בתרה וממאי דבשבת הוה קאי וגמיר העברה העברה. שמיע לן מרבוותא דליתא מעיקרא דשמעתא וגירסי דלאו בקאיי אינון קשיא להון ושפלה הדין גירסא. וסוגיא משה רבינו בחול הוה קאי במחנה לויה דהוא רה"ר. יקאמר לישראל לא תיתו מדיי דשלים ליה צורכיה כדכתיב מרבים העם להביא מדי העבודה וגו'. ומשה ויצו משה ויעבירו קול במחנה גר. וכתיב והמלאכה היתה דים לכל. ומגלן דהוצאה מרשות לרשות מלאכה היא, דדיינינן לא אמרה תורה איש אשה אל יביאו עוד לתרומת הקודש, אלא אל יעשו עוד מלאכה קאמרה תורה, ולא הוו עבדי מדי אחרינא אלא מפקי ומייתי, ש"מ דהבאה קרי לה מלאכה. וכיון דאמר להו אל יעשו עוד מלאכה קיבלו, כדכתיב ויכלא העם מהביא. וכיון דהבאה מבתיהון ליתן לגזברים במחנה לויה בחול איקרא מלאכה יקיימא לן דכל מלאכה אסורה בשבת, איבריה לה מלתא דהוצאה. והכנסה נמי מלאכה היא, כשם שנמנעו העם מלהוציא ולהביא וליתן לגזברין. כך נמנעו הגזברין מלקבל מהן ולהכניס ללשכה. ומפורש נמי בירושלמי ביציאות השבת שהוצאה קרויה מלאכה. ולר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, והערשה אב ותולדה דידיה מיחייב תרתי כאשר הוא מפרש בכריתות. וכיון דאהוצאה ואהכנסה מחייב אמאי קרי להאי אב ולהאי תולדה. ופשיטה היא וכבר פירשנוה למעלה. ואמרינן אשכחן הוצאה זריקה נמי מרשות לרשות דחייב, הזורק ד' אמות ברה"ר מגלן דחייב. א"ר יאשיה שכן אורגי יריעות וזורקין מחטיהן זה לזה, משום דברה"ר היתה מלאכת המשכן נעשית. ואקשינן אורגין מחטין למה להו. ותרצינן שכן תופרי יריעות זורקין מחטין. ואקשינן תוב ומגלן שדתופרין בללי היו זורקין מחטיהן אדבע אמות ברה"ר שמא זה בצד זה היו יושבין (ומשליכין) ומחט זה לזה, ואפילו הכי לא היו זה בצד זה מגלן דין אמות היו ביניהן, דילמא אחות מד' אמות הוו. ונדחת זו דרבי יאשיה. ופירק רב חסדא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר. פי' בוכיאר,

מסורת הש"ס

א) נ"י רבינו אלי' ולאה מגלן דהוה מלאכה). ב) כ"ק ב. לעיל עה: כריתות עז:. ג) לעיל ז: ק. ד) (ועכן שיל גרים הערוך שוליהן פי' מסתיהן). ה) (כלקוט אחת לוין). ו) לעיל י:. ז) כפ"א ל"ב. ח) (שם וש"נ). ט) (לקמן ק.). י) לעיל מט:.

תורה אור השלם

1 ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: שמות לו ו
2 והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה ודורה: שמות לו ז
3 והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם: ויקרא כה ט
4 ויבאו כל החכמים העשים את כל מלאכת הקדש איש איש ממלאכתו אשר המה עשים: שמות לו ד
5 ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת:
במדבר טו לב
6 אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על יי בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: במדבר כז ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' דשלימא לה עבידתא דכתיב והמלאכה:

רבינו חננאל (המשך)

הקנה שבחוט של ערב תלוי בו שזורקין הארוג בתוך היריעה לרחבה לריארג אותו החוט בכלל היריעה, ושמעינן מרבותינו הגאונים כי בבבל קורין אותי אל נאוכה. ויש מי שאומר אל מגנן. ואקשינן עליה והלא איגדו בידו, וקרי"ל הכל הזורק דבר ואינגדו בידו אינו חייב דהא לא יצא מידו כדפרש"י בהמצניע, וכדגרסינן סוף הדין איקא לענין לכתא וסתנא. ובמתניתין דסוף עירובין הקורא בס"ת על האסקופה, הכא נמי עיקר האוגד והא מונמנו על הבוכיאן ואיגד בו והוא נמתח מאצל האורג ובזה אין חייבין עליו. ושנינן בניסכא בתרא, פי' החוט של ערב שבסוף שאין איגודו ביד האורג, ואקשינן תוב והא אותו מקום שבוכיאן נזרק בו, והוא נפש המסכת, מקום פטור היא ואינו הה"ר (ואינו) (ואגן בענין ד' אמות ברה"ר, ונדחה גם הבוכיאן הנזרק בירעה. ושנינן אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר לשוליהן, פי' כגון שוליא דגרר, והוא כגון תלמיד המשרת ללמוד מלאכה נקרא שוליא. ודחינן ודילמא שוליהן גביהן הוו יתבי ולא מרחקי ד' אמות מהן. ושנינן אלא שכן אורגי יריעות זורקין בוכיאר זה לזה. ליכא למימר כי האורגנן גבי הדדי הוו יתבי דא"כ מטו הדדי בחפא, פי' בגיעין זה לזה במסרק שמכה על היריעה. ואקשינן תוב ודילמא שלחופי הוו משלחפי, כלומר לא היו יושבין זה כנגד זה אלא זה